

Agnieszka Latosińska

ROLA I POZYCJA KOBIETY W ISLAMIE

Wprowadzenie: pięć filarów islamu

Islam opiera się na pięciu podstawowych filarach wiary. Są to takie zasady, które regulują życie muzułmanów w stosunku do Boga. Pierwszą z zasad jest islamskie wyznanie wiary, czyli **szahada**¹. Składa się ona z jednego zdania: „Nie ma Boga oprócz Allacha, a Mahomet jest Jego prorokiem (*la ilaha ill'Allah wa-Muhammadun rasulu Allah*)”. Według wyznawców islamu **szahada** stanowi ostateczną odpowiedź na wiele nurtujących ich pytań.

Drugą obowiązującą zasadą jest modlitwa rytualna, czyli **salat**². W ciągu dnia każdy muzułmanin winien modlić się pięć razy, twarzą zwróconą w kierunku wschodnim, czyli w stronę Mekki, świętego miejsca islamu. Trzecią ważną zasadą jest post, czyli **saum**³. „O wy, którzy wierzycie! Jest wam przepisany post, tak jak został przepisany tym, którzy byli przed wami – być może

¹ **Szahada** – wyznanie wiary w islamie, jeden z pięciu jego filarów. Potwierdza, że ścisły monoteizm jest podstawowym dogmatem muzułmańskim. Trzykrotne publiczne wypowiedzenie szahady jest warunkiem przyjęcia islamu.

² **Salat** – modlitwa codzienna. Czas pięciu obowiązkowych modlitw jest ustalony według danej pozycji słońca. Są to: **fażyr**, czas modlitwy porannej; **zuhur** – czas modlitwy środowej; **asr** – modlitwa popołudniowa; **maghrib** – czas modlitwy rozpoczyna się natychmiast po zachodzie słońca i trwa aż do zmierzchu; **isza** – czas modlitwy wieczornej. Por. http://www.alislam.pl/islam/filary_islamu/modlitwa [dostęp: 10.07.2019].

³ **Saum** – istnieją dwa rodzaje nakazów dotyczące postu. Pierwsze dotyczą postu obowiązkowego, a drugie – dowolnego. Post obowiązkowy z kolei dzieli się na dwie kategorie: a) wszystkich muzułmanów na całym świecie obowiązuje przestrzeganie postu przez jeden pełny miesiąc w roku; b) inne obowiązkowe posty wiążą się najczęściej z proszeniem Boga o wybaczenie grzechów, między innymi przypadków nieprzestrzegania postów obowiązkowych. Por. http://www.alislam.pl/islam/filary_islamu/post [dostęp: 10.07.2019].

wy będziecie bogobojni. (...) To jest miesiąc ramadan, w którym został zesłany Koran (...) Bóg chce wam dać ulgę, a nie chce dla was utrudnienia”⁴. Ramadan⁵ to dziewiąty miesiąc kalendarza muzułmańskiego, który trwa dwadzieścia dziewięć lub trzydzieści dni. Jest on święty dla wyznawców islamu, ponieważ w tym właśnie miesiącu rozpoczęło się objawienie Mahometowi **Koranu**⁶. W tym czasie wszyscy dorośli muzułmanie powstrzymują się od spożywania pokarmów, picia napojów, używek oraz współżycia seksualnego. Czwartym filarem islamu jest jałmużna, **zakaat**⁷. Oznacza obowiązkową jałmużnę, w przeciwieństwie do dobrowolnie składanych ofiar, dla muzułmanów oznacza przede wszystkim oczyszczenie z chciwości.

Piątym i ostatnim filarem islamu jest pielgrzymka, **hadżdż**⁸. Raz w przeciągu swojego życia każdy muzułmanin, jeśli pozwalają na to zdrowie i warunki finansowe, powinien udać się w podróż do Mekki⁹. Jest to dla wyznawców islamu kulminacyjny punkt życia religijnego.

⁴ Koran, sura II, 183–185, Warszawa 1986, s. 35–36.

⁵ **Ramadan** – w czasie trzydziestodniowego postu muzułmanie powstrzymują się od jedzenia, picia, palenia i uprawiania seksu od wschodu do zachodu słońca. W czasie ramadanu muzułmanie mogą spożywać tylko dwa posiłki: jeden przed wschodem słońca, a drugi po jego zachodzie. Oprócz postu muzułmanie zobowiązani są do odmawiania specjalnych modlitw.

⁶ **Koran** – święta księga islamu, podzielona jest na 114 **sur** (rozdziałów), które z kolei dzielą się na **aje** (wersety). Sury ułożone są od najdłuższej do najkrótszej, z wyjątkiem pierwszej – otwierającej (*Al-Fatiha*). Tekst Koranu jest podstawowym źródłem prawa i zasad islamu, zawiera także historię objawienia, wizje raju, piekła i Sądu Ostatecznego, ale również legendy i opowieści przytoczone ze Starego i Nowego Testamentu, choć w zmienionej formie. Stanowi podstawę organizacji życia rodzinnego i społecznego, kształtuje stosunek muzułmanów do świata i innych ludzi. Por. Koran, Warszawa 1986.

⁷ **Zakaat** – to prawo wspólnoty muzułmańskiej do nadwyżki indywidualnego majątku wyznawcy islamu. W państwach muzułmańskich jest to obowiązkowy podatek. Zakaat to minimalna oczekiwana kwota – wielu muzułmanów ofiarowuje znaczne większe sumy na cele charytatywne.

⁸ **Hadżdż** – pielgrzymka do Mekki. Każdy prawowierny muzułmanin powinien – w miarę możliwości – choć raz w życiu odbyć taką pielgrzymkę. Otrzymuje wtedy tytuł „pielgrzym” (po arabsku – *hadżdż*). Odbywa się najczęściej w następnym miesiącu po ramadanie.

⁹ **Mekka** (pełna nazwa *Makkat ul-Mukarramah*) – centrum religijne islamu i najświętsze miasto muzułmanów, znajdujące się w zachodniej części Arabii Saudyjskiej, dostępne tylko dla wyznawców tej religii. Według wyznawców islamu miejsce urodzenia Mahometa w 571 r., oraz miejsce objawienia sur mekkańskich.

Pozycja kobiety

Współcześnie żyjąca kobieta jest w zdecydowanie bardziej komfortowej sytuacji niż ta, która żyła przed pojawieniem się Mahometa. Przed VII wiekiem n.e. mężczyzna posiadał dużo więcej praw i możliwości niż jego żona. Brak ograniczeń odnośnie ilości posiadanych partnerek wpłynął na gorsze ich traktowanie i spadek wartości jako człowieka. Łatwość z jaką mężczyzna mógł uzyskać rozwód nie polepszała sytuacji ówczesnych kobiet. Kobiety były całkowicie zależne od męskiej części populacji – ojców, braci i mężów. W odniesieniu do regulacji wprowadzonych przez Mahometa, status kobiety uległ znacznej poprawie, czego odzwierciedleniem był sam stosunek Proroka, nakazującego muzułmanom kochać i szanować swoje żony oraz córki¹⁰.

Kwestia pozycji kobiety świata islamu wiąże się nierozdzielnie z charakterem religii. Zawarte w Koranie zagadnienia opisują niemal każdą dziedzinę życia człowieka, uwzględniając między innymi funkcjonowanie w społeczeństwie, relacje z innymi lub też kwestie ubioru czy jedzenia¹¹. Ważną kwestią jest to, że już u podstaw zakłada się konsekwentne przywiązanie do pierwotnych zwyczajów i słów proroka Mahometa jako niezmiennych od setek lat prawideł rządzących życiem muzułmanina. Koran jest najważniejszym zbiorem nakazów i zakazów, jak wyznawcy islamu mają funkcjonować w świecie. Ogromną rolę pełnią również hadisy¹², czyli opowiadania relacjonujące konkretne przykłady z życia Mahometa oraz przypisywane mu opinie, które w całości stanowią Sunnę. Zarówno Koran, jak i hadisy, bezwzględnie obowiązują każdego muzułmanina, nikt z żyjących ludzi nie ma prawa ich kwestionować. Aby dokładnie zrozumieć rolę i pozycję kobiety muzułmańskiej niezbędna jest dogłębna analiza i lektura Koranu. W IX surze został zawarty pogląd, że kobieta i mężczyzna są sobie całkowicie równi. Ich wspólne pochodzenie zobowiązuje ich do przestrzegania tego samego prawa i wypełniania identycznych obowiązków: „A wierzący mężczyźni i wierzące kobiety są dla siebie nawzajem przyjaciółmi. Oni nakazują sobie to, co uznane, a zakazują sobie

¹⁰ Koran, sura IV, 20–25, s. 97–98.

¹¹ <https://sites.google.com/site/bankfatw/postepowanie-mzlmnina/aura-ubior-ozdoby/cytaty-z-koranu-oraz-hadisow-na-temat-zaslony> [dostęp: 12.07.2019].

¹² **Hadis** – opowieść przytaczająca wypowiedź proroka Mahometa, jego czyn lub milczącą aprobatę. Każdy hadis składa się z tekstu (*matn*) i łańcucha przekazicieli (*isnad*). Hadisy tworzą sunnę (Tradycję), najważniejsze po Koranie źródło muzułmańskiego prawa szarijatu.

tego, co naganne. Oni odpowiadają modlitwę i dają jałmużnę, są posłuszni Bogu i Jego Posłańcowi. Tym Bóg okaże miłosierdzie (...) Obiecał Bóg wierzącym, mężczyznom i kobietom (...)”¹³. Koran podkreśla także wartość wzajemnej miłości małżonków w oczach Allaha: „I z Jego znaków jest to, że On stworzył dla was żony z was samych, abyście mogli odpocząć przy nich; i ustanowił między wami miłość i miłosierdzie”¹⁴.

Islam głosi, że mężczyzna i kobieta pełnią swoje role życiowe. Mężczyzna, uważany za głowę rodziny, jest zobowiązany do zapewnienia bytu materialnego swojej żonie i dzieciom. Kobieta natomiast troszczy się o ognisko domowe i wychowywanie potomstwa. Nie jest to jednak podział sztywny, muzułmanka, jeśli wyraża taką wolę, może podjąć pracę zawodową, a zarobione pieniądze należą tylko do niej: „(...) Mężczyznom przypadnie udział w tym, co sobie zarobili, i kobietom przypadnie udział w tym, co sobie zarobiły (...) zaprawdę, Bóg zna dobrze każdą rzecz (...)”¹⁵. Mimo to większość kobiet woli zostać w domu, zdając sobie sprawę z faktu, że rodzina, jako najwyższa wartość w religii islamskiej, mogłaby zostać zaniedbana.

Struktura muzułmańskiej rodziny pozostaje jednak typowo patriarchalna. Ojciec rodziny ma prawo decydować o przyszłości należących do niej członków. Muzułmanin ma prawo poślubić niemuzułmankę, ponieważ to on jest odpowiedzialny za religijne wychowanie dzieci. To z kolei oznacza, że wspólnota muzułmańska nie dozna uszczerbku. Muzułmance natomiast nie wolno wychodzić za mąż za wyznawcę innej religii, z powodu niebezpieczeństwa, jakie grozi jej wierze i wierze jej dzieci¹⁶. Nie ma różnic między mężczyzną i kobietą w płaszczyźnie czysto religijnej: „Zaprawdę – muzułmanie i muzułmanki, wierzący i wierzące, prawdomówni i prawdomówne, cierpliwi i cierpliwe, pokorni i pokorne, dający jałmużnę i dające jałmużnę, poszczący i poszczące, zachowujący czystość i zachowujące, wspominający Boga często wspominające – przygotował dla was Bóg przebaczenie i nagrodę ogromną”¹⁷.

¹³ Koran, sura IX, 71–72, s. 233.

¹⁴ Koran, sura XXX, 21–22, s. 486.

¹⁵ Koran, sura IV, 32–33, s. 99.

¹⁶ Jeżeli muzułmanka zawiera małżeństwo z niewierzącym, to takie małżeństwo to jest nieważne. Nie wolno jej przyzwolić mu na zbliżenie i musi od razu go opuścić, ponieważ taki związek w świetle szarijatu nie jest uznawany za dozwolone małżeństwo tylko za cudzołóstwo. Por. http://www.planetaislam.com/kobiety/malzenstwo_muzulmanka_nie-muzulmanin.html#_ftn1 [dostęp: 12.07.2019].

¹⁷ Koran, sura XXXIII, 35–36, s. 505.

W Koranie nie ma zaleceń nakazujących kobietom zasłanianie twarzy – jest tylko zapis, który mówi o tym, aby poza domem muzułmanki ubierały się skromnie: „Powiedz wierzącym kobietom, żeby spuszczały skromnie swoje spojrzenia i strzegły swojej czystości; i żeby pokazywały jedynie te ozdoby, które są widoczne na zewnątrz (...)”¹⁸.

Sugestię nakazu zasłaniania kobiecego ciała zawiera sura XXXIII, w której czytamy: „(...) A kiedy prosicie je o jakiś przedmiot, to proście je spoza zasłony (...) Powiedz swoim żonom i swoim córkom, i kobietom wierzących, aby się szczelnie zakrywały swoimi okryciami. To jest najodpowiedniejszy sposób, aby były poznawane, a nie były obrażane (...)”¹⁹.

Wskazania zawarte w surach XXIV i XXXIII interpretowane były i są niejednoznacznie, co w konsekwencji doprowadziło do tego, że można spotkać się albo tylko z nakazem osłaniania samych włosów chustą zwaną *hidżabem*, przy jednoczesnym zaleceniu noszenia ubrań niepodkreślających kształtów ciała, albo też ze ścisłymi nakazami zasłaniania twarzy, dłoni i stóp, a nawet całego ciała. Jest to wyłącznie kwestia interpretacji zapisów Koranu, przez poszczególne teologów muzułmańskich. Na samą tradycję zasłaniania ciała lub twarzy miały wpływ przede wszystkim hadisy²⁰.

Małżeństwo, kształcenie i wychowanie

Małżeństwo i rodzina w islamie są ogromnie ważne i wysoko cenione. Koran określa małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, zdolnych do jego zawarcia: „Żeńcie samotnych spośród was jak też ludzi prawych spośród waszych niewolników i niewolnic. Jeśli są biedni, to wzbogaci ich Bóg swoją łaską (...) I niech starają się żyć we wstrzemięźliwości ci, którzy nie mają możliwości małżeństwa, aż wzbogaci ich Bóg swoją łaską”²¹. Zabronione są zarówno stosunki przedmałżeńskie, tak samo jak pozamałżeńskie. Zawarty kontrakt małżeński jest jednocześnie umową prawną, a także przysięgą religijną.

¹⁸ Koran, sura XXIV, 31–32, s. 422.

¹⁹ Koran, sura XXXIII, 53–54 i 59–60, s. 508–509.

²⁰ **Hadis** – jest synonimem sunny. W języku arabskim rdzeń (h-d-s) oznacza „coś nowego”. Natomiast w dziedzinie nauki o klasyfikacji hadisów (mustalah al-hadis) oznacza „wszystko to, co pochodzi od proroka Muhammada” (wypowiedź, czyn, przyzwolenie lub opis proroczego wyglądu i moralności). Por. https://www.muslim-library.com/dl/books/polish_Terminologia_%20Hadisow.pdf [dostęp: 13.07.2019].

²¹ Koran, sura XXIV, 32–33, s. 422–423.

Większość wersetów Koranu, które są poświęcone kobietom, ma wydźwięk pozytywny, gwarantując im prawną i moralną opiekę. Niestety Koran zawiera także i takie wersety, które pozwalają na podporządkowywanie kobiet mężczyznom, a nawet ich karanie, również fizyczne: „Mężczyźni stoją nad kobietami ze względu na to, że Bóg dał wyższość jednym nad drugimi, i ze względu na to, że oni rozdają ze swego majątku. Przeto cnotliwe kobiety są pokorne i zachowują w skrytości to, co zachował Bóg. I napominajcie te, których nieposłuszeństwa się boicie, pozostawiajcie je w łóżach i bijcie je! A jeśli są wam posłuszne, to starajcie się nie stosować do nich przymusu”²².

Koran podkreśla także, że żona powinna być uległa požądaniu męża, natomiast o takim samym prawie dla kobiet Koran nie wspomina, ale mówi o obowiązku opieki męża nad żoną: „Wasze kobiety są dla was polem uprawnym. Przychodźcie więc na wasze pole, jak chcecie, i czyńcie pierwej coś dobrego dla samych siebie”²³. Istnieje jeszcze instytucja małżeństwa czasowego, zawieranego na ściśle określony okres, tzw. *muta*²⁴.

Przytłaczająca większość wyznawców islamu uważa, że honor rodziny jest uzależniony od moralnego postępowania kobiety: i tak kobieta, która zachowuje się bezwstydnie, przynosi hańbę całej rodzinie. Mężczyźni przysięgają nie tylko na Boga, ale także na własne matki i siostry. Zdarzają się przypadki morderstw w imię honoru²⁵.

Islam żąda zachowania obyczajności zarówno od mężczyzn, jak i od kobiet, zakazując stosunków pozamałżeńskich. Niemniej jednak gdy dochodzi

²² Koran, sura IV, 34, s. 99.

²³ Koran, sura II, 223, s. 44.

²⁴ **Muta** – małżeństwo czasowe, które może, ale nie musi zostać odnowione. Zawierane przez mężczyznę z kobietą za ustaloną sumę i na z góry określony okres – od jednego dnia do kilku lat. Islam uznaje trzy formy małżeństwa czasowego: szyickie **muta** („dla przyjemności”), sunnickie **misjar** („w podróży”) i egipskie **urfi** (małżeństwo zwyczajowe).

²⁵ Takie przypadki wcale nie należą do rzadkości. Powód morderstwa jest ten sam: splamienie honoru rodziny, a mordercą jest zazwyczaj ojciec, brat lub inny męski krewny rodziny. Na przykład pod koniec 2006 r. zostały zamordowane przez ojca Hannah, Alicia, Sophia, Sarah oraz ich matka Caneze Riaz. Spłonęły żywcem w swym domu w Accrington w hrabstwie Lancashire (Wielka Brytania); w grudniu 2007 r.; 16-letnia Aqsa Parvez z Kanady została udużona przez własnego ojca; 25-letnią mieszkankę Wielkiej Brytanii, Samaire Nazir, 18 razy ugodzono nożem, a następnie podcięto jej gardło. Tej zbrodni dokonał jej 30-letni brat Azhar Nazir z tego względu, że Samaira nie chciała wyjść za mąż za nieznanego mężczyznę z Afganistanu. Por. <http://kobietywislamie.blogspot.com/2009/02/zbrodnie-honorowe-w-literaturze-cz1.html> [dostęp: 14.07.2019].

do przypadków molestowania seksualnego kobiet czy też do gwałtu, winę za to przypisuje się kobiecie będącej ofiarą, a nie mężczyźnie – sprawcy. Dla rodziny najważniejsza w takich przypadkach jest utrata honoru i godności, a nie sam fakt, że kobieta stała się ofiarą przemocy²⁶.

Jeśli chodzi o wykształcenie, to sam prorok Mahomet nakazał muzułmanom i muzułmankom dążenie do wiedzy, uznając to za religijny obowiązek. Praktyka organizowania tzw. kręgów zdobywania wiedzy (*halka*) przypisywana jest Mahometowi. Prorok siadał w kręgu wraz z innymi odpowiadając na ich pytania w taki sposób, że słuchacze wielokrotnie powtarzali jego odpowiedzi. Z tych spotkań powstały następujące instytucje: **maktab**, **kuttab** i **madrasa**²⁷. Ostatnia, **madrasa** – czyli „miejsce nauki” początkowo była szkołą podstawową z rozszerzonym profilem religijnym; w późniejszym okresie rozwinęła się do szkoły powszechnej i wyższej. Każdy meczet ma szkołę koraniczną, gdzie przewodnik modlitw dba, aby modlący zapamiętywali poszczególne części modlitwy. Do najważniejszych treści, które są przekazywane muzułmańskim dzieciom, należy następujący werset Koranu: „Wy jesteście najlepszym narodem, jaki został utworzony dla ludzi: wy nakazujecie to, co jest uznane, a zakazujecie tego, co jest naganne; i wierzycie w Boga”²⁸. Dostęp do edukacji dla dziewczynek i kobiet staje się coraz lepszy²⁹. Kobiety częściej i chętniej podejmują wyższe studia, pragną się rozwijać i kształcić. Licznie powstają nowe uniwersytety żeńskie, gdzie komfortowa atmosfera ułatwia naukę, choć muzułmanki wybierają również szkoły publiczne.

Kwestia praw wyborczych kobiet w państwach islamskich uległa w ostatnim półwieczu znacznej poprawie, a ich ograniczenia w niektórych krajach wynikają z obawy o zaniedbanie przez muzułmanki obowiązków domowych czy też z próby chronienia ich przed brutalnym charakterem polityki. Sam islam nie odbiera jednak kobietom prawa wyborczego, a w wersety Koranu nie ma bezpośredniego zakazu udziału kobiet w życiu politycznym.

²⁶ M. i U. Tworuschka, *Religie świata. Islam*, t. III, Warszawa 2009, s. 77.

²⁷ Ibidem, s. 80. Por. <https://iis.ac.uk/learning-and-education#madrasa> [dostęp: 14.07.2019].

²⁸ Koran, sura III, 110, s. 77. Por. M. i U. Tworuschka, op.cit., s. 81.

²⁹ Edukacja dziewcząt i kobiet jest w pewnym stopniu uzależniona od kraju, w którym mieszkają muzułmanki. Lepsza jest sytuacja muzułmańskiej kobiety, w tym prawa do edukacji, w państwach europejskich czy też państwach Afryki Północnej, gorsza w krajach azjatyckich, na przykład w Afganistanie. Związane jest to z sytuacją polityczną i zasobnością państwa – im państwo biedniejsze, tym sytuacja kobiet gorsza.

Muzułmanie w Polsce

Polskim duchownym muzułmańskim, mufti Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz przewodniczącym Najwyższego Kolegium Muzułmańskiego Związku Religijnego jest Tomasz Miśkiewicz³⁰. Polscy muzułmanie stanowią niecały 1% społeczeństwa, czyli około 30–40 tys. ludzi. Muzułmański Związek Religijny szacuje liczbę Tatarów na 5 tys., natomiast muzułmanów, którzy osiedlili się w Polsce po II wojnie światowej jest około 25 tys.³¹

Zwiększone zainteresowanie islamem w Polsce jest także częścią procesu o globalnym zasięgu: to nie tylko wzrost liczby konwersji na islam, ale również zainteresowanie cywilizacją i kulturą arabską. Dokładna liczba rodzimych muzułmanów nie jest znana, ale szacuje się, że jest ich ponad dwa tysiące, a liczba ta wciąż rośnie³².

Jednym z najbardziej znanych Polaków, którzy przeszli na islam, jest Piotr Ibrahim Kalwas³³, współscenarzysta telewizyjnego serialu „Świat według Kiepskich”.

Stereotyp wyznawcy islamu jest w naszym kraju negatywny. Powszechnie sądzi się, że religia nakazuje mu źle traktować żonę, mieć wiele dzieci, nie pozwalać żonie pracować i zmuszać ją do noszenia hidżabu³⁴. Nie wiadomo do-

³⁰ Tomasz Miśkiewicz (ur. 9.07.1977 r.), posiada wykształcenie szarijackie. Ukończył wyższe studia licencjackie z zakresu prawa muzułmańskiego w Arabii Saudyjskiej. Pełnił funkcję imama gminy białostockiej. Muftim został wybrany 20 marca 2004 r., podczas XV Kongresu Muzułmańskiego Związku Religijnego.

³¹ <https://ekai.pl/muzulmanie-w-polsce-2/> [dostęp: 16.07.2019].

³² <http://muzulmanki.blogspot.com/2010/01/polskie-dzieci-allaha.html> [dostęp: 16.07.2019].

³³ Piotr Ibrahim Kalwas (ur. 1963 r.) śpiewał w zespole punkowym, studiował prawo, był menadżerem dwóch popularnych warszawskich restauracji, a także właścicielem sklepu z winami i współscenarzystą czterdziestu odcinków serialu „Świat według Kiepskich”. W 2000 roku przeszedł na islam, zmieniając imię Karol na Ibrahim. Wraz z żoną Agatą i synem Hasanem od 2008 r. mieszka w Aleksandrii (Egipt).

³⁴ **Hidżab** – tradycyjnie oznacza muzułmański skromny sposób ubierania się – zarówno kobiety, jak i mężczyźni. Obecnie znacznie częściej używa się go jako synonimu noszonej przez kobiety chusty – kwadratowej, zakrywającej włosy, uszy i szyję, jednak nie ramiona i twarz. Według islamu niektóre części ciała ludzkiego są *aurah*, tzn. nie mogą być widoczne dla nikogo poza daną osobą i jej współmałżonkiem. U kobiet *aurah* obejmuje całe ciało z wyjątkiem

kładnie, ile kobiet w katolickiej Polsce przeszło na islam. Różne są też powody ich konwersji: jedne zmieniają wyznanie pod wpływem męża – muzułmanina, inne z powodu fascynacji cywilizacją arabską, jeszcze inne z powodu rozczarowania dotychczas wyznawaną religią, islam przyjmują także były ateistki. Rozwiązania ważnych życiowych problemów muzułmanki szukają i znajdują w Koranie.

Panuje przekonanie, że większość Polek zostało muzułmankami ze względu na męża. O tym, że w rzeczywistości decyduje wewnętrzne przekonanie, świadczą nie tylko ich biegła znajomość świętych pism i zonglowanie stosownymi cytatami, ale również fakt, że wiele z nich to osoby samotne³⁵. Charakterystyczne dla polskich muzułmank jest to, że właściwie nie pracują jedynie te, które są na urlopie macierzyńskim. Wielu muzułmanów ukrywa jednak przed otoczeniem swoją religię, z obawy przed nietolerancją i brakiem zrozumienia.

Wnioski końcowe

Sytuacja współczesnych kobiet muzułmańskich jest zróżnicowana, przedstawia się odmiennie w różnych regionach świata. Jest uzależniona od kilku czynników: przynależności do konkretnego odłamu islamu³⁶, miejsca i kraju zamieszkania czy obowiązującej tradycji. Natomiast status materialny nie ma znaczącego wpływu na pozycję muzułmańskiej kobiety. Szczegółowe wskazówki dotyczące kobiet znaleźć można w Koranie, który stanowi źródło obowiązującego w tym względzie prawa³⁷. Muzułmańskie prawo – szariat traktuje zarówno mężczyznę, jak i kobietę w równy sposób, a przepisy te odnoszą się do wiary, moralności, wychowania, spraw finansowych i polityki. Ze względu

twarzy i dłoni. U mężczyzn – obszar od pępka do kolan. Mężczyznom nie wolno nosić ubrań z jedwabiu, a kobietom wolno.

³⁵ O.Skarżyńska, *Islam, kobieta, wspólnota. Analiza narracji polskich konwertytek*, Warszawa 2013 – publikacja na stronie: <https://www.depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/9439/O.%20Skar%C5%BCy%C5%84ska%2C%20Islam%2C%20kobieta%2C%20wsp%C3%B3lnota.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [dostęp: 18.07. 2019].

³⁶ W świecie muzułmańskim brak jest jedności poglądów dotyczących szczegółów wiary, przy jednoczesnym wspólnym uznawaniu głównych założeń. Z tego względu islam dzieli się na trzy główne ortodoksyjne nurty: sunnizm, szyizm, charydżyzm. Główne odłamy podzielone są wewnętrznie na szkoły koraniczne, z których każda posiada własne wykładnie dotyczące interpretacji poszczególnych sur Koranu.

³⁷ Koran, sura IV Kobiety [AN-NISA], Warszawa 1986, s. 92–125.

na obowiązki spoczywające na mężczyźnie i przyznawane mu zwyczajowo cechy, do których zalicza się racjonalność, łatwość podejmowanie decyzji, opanowanie, stanowczość i siłę fizyczną oraz cechy tradycyjnie przypisywane kobiecie – emocjonalność oraz uczuciowość, to mężczyzna winien opiekować się kobietą.

Pozycja kobiety muzułmańskiej budzi w świecie liczne kontrowersje. Jest to przede wszystkim związane z różnicami kulturowymi, niekiedy uprzedzeniami, a bardzo często z niewiedzą i brakiem zrozumienia odmienności społeczno-kulturowych.

Kwestią wzbudzającą wiele nieporozumień jest chociażby poligamia, nie-
dozwolona w kulturze chrześcijańskiej, aczkolwiek uzasadnienie dla wielożeń-
stwa (dopuszczalne jest posiadanie czterech żon, po spełnieniu określonych
warunków) znaleźć można również w Koranie: „Żeńcie się zatem z kobietami,
które są dla was przyjemne – z dwoma, trzema lub czterema. Lecz jeśli się oba-
wiacie, że nie będziecie sprawiedliwi, to żeńcie się tylko z jedną albo z tymi,
którymi zawładnęły wasze prawice. To jest dla was odpowiedniejsze, abyście
nie postępowali niesprawiedliwie”³⁸. Jednakże poligamia nie w każdym kraju
muzułmańskim jest legalna z punktu widzenia prawa państwowego. Wielo-
żeństwo jest zakazane prawem państwowym w Tunezji, oficjalnie od uzyskania
niepodległości w 1956 r., ale także w Turcji od 1926 r., a zakaz ten dotyczy
również małżeństw zawartych poza Turcją czy w Autonomicznym Regionie
Kurdystanu od 2008 r. Prawa do zawierania małżeństw z więcej niż jedną ko-
bietą nie mają także mieszkańcy innych państw, w których muzułmanie stano-
wią znaczny odsetek czy nawet niemal całość populacji. Warto w tym miejscu
wspomnieć Albanię, Azerbejdżan, Bośnię i Hercegowinę, Benin, Wybrzeże
Kości Słoniowej, Erytreę, Etiopię, Gwineę, Kazachstan, Kirgistan, Uzbekistan,
Turkmenistan czy Tadżykistan. W części z tych państw jednak praktyka wie-
łożeństwa cieszy się tak powszechnym poparciem, że jej oficjalny zakaz nie
jest respektowany, na przykład w Gwinei czy Tadżykistanie lub od kilku lat
pojawiają się próby jej ponownej legalizacji – w Kazachstanie, Kirgistanie, Uz-
bekistanie czy Turkmenistanie³⁹.

Nierówności pomiędzy kobietą a mężczyzną w islamie są wyraźne w sferze
dziedziczenia majątku. Obowiązująca zasada jest taka, że kobieta dziedziczy

³⁸ Koran, sura IV, 3–5, s. 92–93.

³⁹ <https://islamistablog.pl/2018/10/02/skad-u-muzulmanow-cztery-zony-o-wielozenstwie-w-islamie/> [dostęp: 23.07.2019].

połowę tego, co mężczyzna⁴⁰. Wynika to z faktu, że na mężczyźnie ciąży obowiązek utrzymania rodziny, natomiast kobieta odziedziczony majątek może przeznaczyć na co chce, pozostając na utrzymaniu męża.

Równie istotną kwestią jest sprawa pracy zawodowej kobiet. Mężczyzna nie może zabronić żonie lub córce pracy zawodowej. Niemniej jednak sprawa pracy kobiety może się skomplikować, jeśli musi ona wychodzić z domu. Muzułmanki mieszkające w krajach europejskich zdecydowanie częściej podejmują pracę zawodową, niż kobiety mieszkające w państwach, w których obowiązującą religią jest islam.

Kontrowersje wzbudza także pozycja kobiety jako świadka w sądzie. Koran mówi, że świadectwo jednego mężczyzny jest równoważne świadectwu dwóch kobiet⁴¹, co może stanowić o wyższości mężczyzny nad kobietą. Dla przeciętnej europejskiej kobiety jest to przejaw dyskryminacji muzułmanek.

Współczesne muzułmanki nie postrzegają nakazu noszenia hidżabu jako ograniczenia, uważają to za przywilej, który daje im poczucie wolności i godności, będąc jednocześnie powodem do dumy z przynależności do świata islamu. W zdecydowanej większości uważają postępowanie zgodne z nakazami religii za ułatwienie codziennego życia i łaskę bycia wybraną.

Pojmowanie roli kobiety w islamie jest krańcowo odmienne, w zależności od określonego kręgu kulturowego. Inaczej postrzegana jest rola i pozycja kobiety w kręgach europejskich, a zupełnie inaczej w państwach tradycyjnie muzułmańskich. Ta kwestia stanowi właśnie problem interpretacyjny, w zależności od prezentowanego punktu widzenia.

Bibliografia

http://www.alislam.pl/islam/filary_islamu/modlitwa.

http://www.alislam.pl/islam/filary_islamu/post.

http://www.planetaislam.com/kobiety/malzenstwo_muzulmanka_nie-muzulmanin.html#_ftn1.

<https://ekai.pl/muzulmanie-w-polsce-2/>.

<https://iis.ac.uk/learning-and-education#madrassa>.

<https://sites.google.com/site/bankfatw/postepowanie-mzlmnina/aura-ubior-ozdoby/cytaty-z-koranu-oraz-hadisow-na-temat-zaslony>.

⁴⁰ Koran, sura IV, 11–12, s. 94.

⁴¹ Koran, sura II, 282, s. 58.

<https://www.depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/9439/O.%20Skar%C5%BCy%C5%84ska%2C%20Islam%2C%20kobieta%2C%20wsp%C3%B3lnota.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

https://www.muslim-library.com/dl/books/polish_Terminologia_%20Hadi-sow.pdf.

<http://kobietywislamie.blogspot.com/2009/02/zbrodnie-honorowe-w-literaturze-cz1.html>.

<http://muzulmanki.blogspot.com/2010/01/polskie-dzieci-allaha.html>.

<https://islamistablog.pl/2018/10/02/skad-u-muzulmanow-cztery-zony-o-wie-lozenstwie-w-islamie/>.

Koran, Warszawa 1986.

Tworuschka M. i U., *Religie świata. Islam*, t. III, Agora, Warszawa 2009.

Skarżyńska O., *Islam, kobieta, wspólnota. Analiza narracji polskich konwertytek*, Warszawa 2013.

SUMMARY

The article briefly discusses the position of a woman in the Islamic world mainly based on the Quran. It presents the Five Pillars of Islam, detailed regulations concerning women and information about Muslims in Poland.

Keywords: Islam, women, Five Pillars of Islam, Polish muslims